

“Без праці, як без пісні...”

Спогади про братів-залізничників Ірадіона та Вахтанга Зубіташвілі

Нині у локомотивному депо Львів-Захід залишилося небагато залізничників, які працювали й особисто знали братів Зубіташвілі – почесних залізничників, машиніста-інструктора Ірадіона Михайловича (1912 р. н.) та старшого машиніста Вахтанга Михайловича (1915 р. н.), які у 70-х роках минулого століття вийшли на заслужений відпочинок. Та добра пам'ять про цих професіоналів своєї справи, порядних людей живе серед деповчан і передається з покоління в покоління. Про трудові досягнення братів Зубіташвілі неодноразово пишає і “Львівський залізничник”. Для цілої когорти локомотивників обидва брати були наставниками, давши молодшій зміні путівку в життя.

Одним із учнів Вахтанга Михайловича є Петро Шульгатий, який разом зі своїм учителем працював ще на паровозах, потім – на локомотивах, водив великогазові вантажні потяги.

– Моя трудова діяльність у депо розпочалася ще до служби в армії, у 1957 році, півтора місяці я трудився кочегаром, невдовзі був переведений помічником до старшого машиніста паровоза Вахтанга Зубіташвілі, – розповідає Петро Ілліч. – З таким досвідченим машиністом працювалося легко, я перейняв від нього багато настанов і слухних порад. Це був урівноважений і мудрий чоловік, з ним неможливо було не погоджуватися у всьому. Разом із Вахтангом Зубіташвілі ми водили великогазовики на Сокаль, Мостиська, Стрий, Красне, Івано-Франківськ – “плечі” тоді були короткі. У моєму наставникові мені імпонувало насамперед те, що він із повагою ставився до всіх локомотивних бригад. Коли ж після армії я повернувся в депо, то вільних місць у бригадах не було, на зміну паровозам почали надходити тепловози та електровози, тож мені запропонували попрацювати в ремонтному цеху. На щастя, зустрів машиніста-інструктора Ірадіона Михайловича, рідного брата Вахтанга Михайловича. Я розповів йому про ситуацію, на що він порадив попрацювати трохи в ремонтному цеху із перспективою подальшого навчання на помічника машиніста тепловоза. Я так зробив і за це йому надзвичайно вдячний. Уже через два місяці до мене підійшов Ірадіон Михайлович, хоч який був зайнятий, та про мене згадав, і сказав, що скеровує мене у дорожню технічну школу на курси. Після завершення курсів мене призначили помічником машиніста до його брата Вахтанга. За кілька днів я вже поїхав із Вахтангом Михайловичем у рейс на Жмеринку.

Кажуть, неможливо двічі увійти в одну річку, а мені це вдалося зробити тричі. Так сталося, що певний час я не працював у депо, та коли повернувся, то Вахтанг Зубіташвілі втретє взяв мене у свою бригаду. І от коли обидва брати – почесні залізничники – вийшли на заслужений відпочинок, мені, вже машиністу, інколи дуже бракувало їхньої підтримки та мудрих порад.

Ірадіон та Вахтанг Зубіташвілі народилися у грузинській родині, неподалік Тбілісі. Їхній батько

Михайло Зубіташвілі працював у Тбіліських залізничних майстернях і був настільки фізично

міцним чоловіком, що міг власноруч переставляти колісні пари з одних рейок на інші. За участь у революційній діяльності Михайла Зубіташвілі заарештували і кинули до в'язниці. Умови в тюрмі були жахливі – арештантів тримали в підвалах, заповнених водою, рівень якої іноді сягав грудей. Мало хто міг витримати ці нелюдські умови більше кількох діб. Михайло Зубіташвілі витримав ці випробування, проте важко захворів і невдовзі помер.

Життя родини без годувальника стало злиденним, двоє старших із чотирьох дітей теж померли через хвороби. Вахтанг після закінчення семи класів пішов навчатися у ФЗУ і назавжди пов'язав своє життя із залізницею. Очевидно, на його вибір професії вплинуло й те, що старший брат Ірадіон уже працював на залізниці. Про подальшу долю братів Зубіташвілі довідуємося зі спогадів їхніх дітей – Едуарда Ірадіоновича Зубіташвілі та Світлани Вахтангівни Горностай.

Ірадіон Михайлович із перших днів Великої Вітчизняної війни пішов добровольцем на фронт, став старшим техніком дивізіону бронепоезда “Москвич”, який охороняв залізничний шлях на Ленінград. Старший лейтенант Ірадіон Зубіташвілі пройшов складний шлях війни – від Москви до Берліна, брав участь і в Японській війні. За бойові заслуги

удостоєний багатьох військових нагород. Досвід роботи на бронепоезді згодом знадобився Ірадіону Зубіташвілі в подальшій праці на Львівській залізниці. У грудні 1945-го він повернувся з фронту, а 8 лютого 1946-го разом із родиною за скеруванням поїхав на Львівську залізницю – у паровозне депо Львів-Захід.

Вахтанг Зубіташвілі пройшов трудовий шлях у Тбіліському паровозному депо від слюсаря до машиніста паровоза. Під час війни неодноразово був відзначений нагородами “За трудову доблесть”.

Після перемоги над фашистською Німеччиною з метою кадро-

машиністу Вахтангу Зубіташвілі, присвоєно звання кращого паровозника залізниці.

Праця машиніста завжди була важкою і дуже відповідальною. Тому у житті Вахтанга Михайловича, як, мабуть, у житті кожного локомотивника, важливе значення мала родина, особливо його дружина Тамара Олександрівна – любляча, віддана, турботлива. Вона у всьому була йому підтримкою. Кожну вільну хвилину Вахтанг Михайлович присвячував дружині та дітям, усі разом любили прогулятися Стрийським парком, завжди відвідували дитячу залізницю. Вахтанг Михайлович за вдачею

був скромним і мовчазним чоловіком, та в родинному колі ставав веселим, дуже любив жартувати. Таким же скромним, мовчазним, проте душевним у колі родини, був Ірадіон Михайлович. Та все ж у братів була одна відмінність, зовнішня – Ірадіон Михайлович ніколи не мав вусів, тоді як Вахтанг Михайлович мав розкішні вуса.

Ірадіон Зубіташвілі у депо спочатку працював на паровозах, електровозах і тепловозах, водячи вантажні потяги через карпатський перевал на Чоп. Добре розумівся на гальмівній системі, оскільки достеменно вивчив її особливості ще у воєнні часи, коли їздив на бронепоезді. Ставши машиністом-інструктором, Ірадіон Зубіташвілі часто їздив у відрядження на різні залізниці СРСР, куди його скеровували для визначення причин і проведення аналізу конкретної аварійної ситуації. Крім того, упродовж багатьох років Ірадіон Зубіташвілі викладав у дорожній технічній школі окремий предмет – “гальма”.

Цікаво, що коли Ірадіон Зубіташвілі зі сім'єю приїхав до Львова, то був здивований, що в депо посади машиніста і помічника (тоді їх називали механік і помічник механіка) обіймали тільки поляки, українці здебільшого були кочегарами. Він це питання підняв перед керівництвом депо і невдовзі, коли став машиністом-

інструктором, зробив усе можливе, щоб серед помічників машиніста були й українці. А ще Ірадіон Михайлович свого часу займався футболом і був завзятим уболівальником. У 1969 році він навіть їздив до Москви на триумфальний матч, у якому львівські “Карпати” здобули Кубок СРСР. У сімейному архіві досі зберігається квиток на цей футбольний поєдинок.

– Залізничником я не став, хоча закінчив Львівський технікум залізничного транспорту і робив перші професійні кроки саме в локомотивному депо Львів-Захід, – розповідає Едуард Ірадіонович, – та батько через це ніколи мені не

дорікав, не вказував, що маю робити, ким бути у житті. Він завжди поважав думку та вибір інших – і вдома, й на роботі.

Ірадіон та Вахтанг Зубіташвілі були прикладом для своїх дітей, однаково високо цінували в житті родину і роботу. Вахтанг Михайлович уже в пенсійному віці продовжував трудитися на маневрових роботах. Ірадіон Михайлович дуже сумував за батьківщиною, тож після виходу на заслужений відпочинок разом із дружиною повернувся у Тбілісі. На жаль, радість від повернення на батьківщину була недовгою – він помер на 67-му році життя і спочив у рідній грузинській землі. Молодшому з братів Зубіташвілі доля відміряла 74 роки життя.

Робота на залізниці для Ірадіона та Вахтанга Зубіташвілі стала невід'ємною частиною їхнього життя, і, як написано в одній із газетних публікацій, коли у братів-залізничників Зубіташвілі запитали, що людині найбільше треба у житті, вони відповіли: “Треба працювати. Інакше жити не можна. У нас на батьківщині, в Кахетії, говорять: “Без праці, як без пісні...”

Оксана ПОДОЛЬСЬКА
Фото зі сімейного архіву родини Зубіташвілі

Автор щиро і сердечно вдячна Світлані Горностай, Едуарду Зубіташвілі та Петру Шульгатому за допомогу у підготовці матеріалу